

Asia: VN/13357/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle vuosilomalain säästövapaan pitämisen ajankohtaa koskevan sääntelyn muuttamiseksi sekä eräiden muiden lakien tekniseksi muuttamiseksi

Palaute pyydetään esittämään alla olevan jaottelun mukaisesti.

1. Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta

Viite:

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 28.1.2026, VN/13357/2025

Asia:

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle vuosilomalain säästövapaan pitämisen ajankohtaa koskevan sääntelyn muuttamiseksi sekä eräiden muiden lakien tekniseksi muuttamiseksi

Lausuttavana olevassa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi vuosilomalakia siten, että työntekijän yksipuolinen oikeus määrittää säästövapaan ajankohta korvattaisiin työnantajan kieltäytymisoikeudella antaa säästövapaata tiettyjen reunaehtojen täytyessä. Esitysluonnoksessa ei ehdotettaisi muutoksia, joilla vaikutettaisiin vuosilomaoikeuden määrään tai oikeuteen säästää vuosilomaa. Ehdotuksilla ei myöskään puututtaisi voimassa olevien työ- ja virkaehtosopimusten määräyksiin, jolloin vaikutukset kohdentuisivat lähtökohtaisesti yksityiseen sektoriin.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen puoliväliriihen kirjaukseen, jonka mukaan jatkossa työnantaja päättäisi säästövapaan pitämisen ajankohdan kuten muidenkin vuosilomien kohdalla, ellei muuta sovita. Esityksen lähtökohtana olisi siten edelleen säästövapaan ajankohdasta sopiminen työntekijän ja työnantajan välillä (vuosilomalakiin lisättävän 27 a §:n 1 momentti). Jatkossa työnantaja voisi kuitenkin kieltäytyä työntekijän pyynnöstä, jos säästövapaan pitäminen työntekijän toivomana ajankohtana aiheuttaisi työnantajan tuotanto- tai palvelutoiminnalle haittaa,

taikka jos se estäisi tasapuolisen vuosilomien ja säästövapaiden sijoittamisen (vuosilomalakiin lisättävän 27 a §:n 3 momentti).

Totean, että ehdotettu säännös työnantajan kieltäytymisoikeudesta on varsin väljästi muotoiltu. Verrattuna voimassa olevan vuosilomalain 27 §:n 1 momentissa säädettyyn vaatimukseen vakavasta haitasta, tuotanto- ja palvelutoiminnalle aiheutuvan haitan astetta ei ole nyt vastaavasti määritelty. Niin ikään edellytys siitä, että haitan tulee olla luonteeltaan sellainen, jota työnantaja ei voi tavanomaisin järjestelyin välttää, on mainittu ainoastaan säännöskohtaisissa perusteluissa. Pykälän nykyinen sanamuoto jättää myös epäselväksi, mihin nähden tasapuolisen vuosilomien ja säästövapaiden sijoittamista tulisi peilata. Mielestäni ehdotettu säännös nykymuodossaan on kyseenalainen täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusten (PeVM 25/1994 vp, s. 5) kannalta ja edellyttää siten tarkentamista jatkovalmistelussa.

Esitysluonnoksesta ei ilmene se, onko työnantajan kieltäytymisoikeus kertaluonteinen vai voisiko työnantaja kieltäytyä työntekijän pyynnöstä kerta toisensa jälkeen, jolloin säästövapaan tarkoitus väistämättä menettäisi merkitystään. Pidän tärkeänä, että esitystä täsmennetään myös tältä osin ja kieltäytymisoikeuden luonteesta tehdään selkoa myös säätämisyjärjestysperusteluissa. Niin ikään se, mitä työnantajan kieltäytymisperustelun laiminlyönnistä voisi seurata, on nähdäkseni tarpeen kuvata vähintäänkin säännöskohtaisissa perusteluissa. Nyt esityksessä (s. 18) viitataan ainoastaan lojaliteettivelvollisuuden vastaisuuteen ilman mahdollisten seuraamusten tai esimerkiksi toimivaltaisen valvontaviranomaisen mainitsemista.

Vuosilomalakiin ehdotettava sääntely koskisi kaikkia säästövapaita, eli sekä ennen lain voimaantuloa sovittuja säästövapaita että lain voimaantulon jälkeen sovittavia säästövapaita. Uusia säännöksiä sovellettaisiin siten lähtökohtaisesti kaikkiin säästövapaisiin lain voimaantulon jälkeen, paitsi jos säästövapaan ajankohdasta on jo sovittu. Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa tuodaan esille ehdotuksen liittymäkohta perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuuden suojasta johdettuun perusteltujen odotusten suojaan. Säätämisyjärjestysperusteluiden (s. 21) mukaan taannehtiva puuttuminen yksityisten välisiin varallisuus oikeudellisiin sopimussuhteisiin on lähtökohtaisesti ongelmallista, mutta kiello puuttua taannehtivasti sopimussuhteiden koskemattomuuteen ei kuitenkaan ole perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostunut ehdottomaksi. Totean, että säätämisyjärjestysperusteluita tulee täsmentää arviolla siitä, miten ehdotettu siirtymäsäännös suhtautuu niissä viitattuun perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöön.

Esitysluonnoksen mukaan muutosten tavoitteena on ratkaista käytännössä esiintyneet ongelmat, jotka liittyvät työntekijöiden säästövapaiden pitämiseen työnantajan tuotanto- tai palvelutoiminnan kannalta vaikeina ajankohtina. Toisaalta esitysluonnoksessa tuodaan useammassa kohdin esille se, että tarkkaa tutkimus- tai tilastotietoa säästövapaiden määrästä tai niihin liittyvistä ongelmakohdista on vaikea saada. Kiinnitän tältä osin huomiota vuosilomalain 29 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan työnantajan on pidettävä kirjaa työntekijän vuosilomista, niitä täydentävistä lisävapaapäivistä ja säästövapaista sekä lain perusteella määräytyvistä palkoista ja korvauksista (vuosilomakirjanpito). Totean samalla yleisemmin, että eduskunnan asemasta ylimpänä valtioelimenä sekä lainsäädäntövaltaa ja valtionaloudellista valtaa käyttävänä valtioelimenä seuraa, että eduskunnan

on saatava luotettavat ja kattavat tiedot päätöksentekonsa perustaksi (ks. esim. PeVL 30/2020 vp). Myös oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä on kiinnitetty huomiota riittävän monipuolisiin ja luotettaviin tietolähteisiin kulloinkin esitettävän sääntelyn tueksi (esim. oikeuskanslerin päätös OKV/1960/10/2021). Pidän näin ollen tärkeänä, että käsillä olevan hallituksen esityksen tietopohjan riittävyyteen kiinnitetään jatkovalmistelussa asianmukaista huomiota.

Totean lopuksi lakiteknisenä huomiona, että esitysluonnoksen nimi ei vastaa hallituksen esitysten laatimisohteja ja tulisi muuttaa esimerkiksi muotoon ”hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuosilomalain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi”.

2. Säästövapaan pitämiseen liittyvät ongelmat: Minkälaisia ongelmia käytännössä on havaittu? Ovatko mahdolliset ongelmat lähinnä yksittäisiä vai onko kyse laajemmasta ilmiöstä?

-

3. Työntekijöiden kuuleminen: Työnantajan velvollisuus selvittää työntekijöille tai heidän edustajilleen säästövapaan pitämisessä työpaikalla noudatettavat yleiset periaatteet (22 §)

-

4. Säästövapaan ajankohdan määrittelyä koskeva menettely: Sopimista koskeva lähtökohta, työntekijän säästövapaan pitämistä koskeva pyyntö ja työnantajan perusteltu vastaus (27 a § 1 ja 2 mom.)

-

5. Huomiot työnantajan kieltäytymisoikeudesta (27 a § 3 mom.)

-

6. Muut huomiot vuosilomalain muutoksista

-

7. Muut mahdolliset huomiot; tekniset muutokset liitelakeihin

-

Honkapää Heli
Oikeuskanslerinvirasto - Valtioneuvoston oikeuskanslerin lausunto